

Brussel, 28 mei 2021
(OR. en)

9032/21

ENV 331
CLIMA 119
IND 141
CHIMIE 59
TRANS 319
AGRI 232
ENER 198
SAN 315
COMPET 386
ECOFIN 468
CONSOM 123
MARE 17
RELEX 463

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's Route naar een gezonde planeet voor iedereen - EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul

1. De Commissie heeft op 12 mei 2021 bovengenoemde mededeling "Route naar een gezonde planeet voor iedereen - EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul" aangenomen, als een van de belangrijkste onderdelen van de Europese Green Deal.
2. In haar mededeling voorziet de Commissie het EU-optreden tegen milieuverontreiniging van een nieuw overkoepelend kader. Met negen vlaggenschipinitiatieven en andere acties, waaronder wetgevingsvoorstellen, biedt de mededeling een kompas voor het opnemen van milieuverontreinigingspreventie in alle relevante EU-beleidsmaatregelen, voor versnelde uitvoering van EU-wetgeving ter zake, en voor het opsporen van mogelijke lacunes. Het actieplan bevat de kerndoelstellingen voor 2030 die de EU op het pad moeten zetten naar een gezonde planeet voor iedereen, het doel voor 2050. Deze kerndoelstellingen zijn indicatoren waarmee wordt gemeten welke voortgang is gemaakt met het verminderen van milieuverontreiniging aan de bron, op basis van bestaande wetgeving en initiatieven op het gebied van lucht- en geluidshinder, biodiversiteit, pesticiden, microplastics en afval.

3. Het EU-actieplan wordt geschraagd door twee werkdocumenten van de Commissiediensten getiteld "Towards a monitoring and outlook framework for the zero pollution ambition" en "Digital Solutions for Zero Pollution".
 4. De Commissie heeft het actieplan op 21 mei 2021 gepresenteerd aan de Groep milieu en daar tevens de eerste vragen beantwoord.
 5. Als leidraad voor de gedachtewisseling tijdens de komende zitting van de Raad (Milieu) op 10 juni 2021 gaat hierbij voor de delegaties een achtergrondnota van het voorzitterschap met drie vragen om het debat te helpen structureren.
 6. Het Comité van permanente vertegenwoordigers wordt verzocht nota te nemen van de achtergrondnota van het voorzitterschap, en deze met het oog op de gedachtewisseling op 10 juni 2021 toe te zenden aan de Raad.
-

**Zitting van de Raad van de ministers van Milieu,
10 juni 2021**

- Gedachtewisseling -

***Route naar een gezonde planeet voor iedereen
EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul***

Achtergronddocument van het voorzitterschap met vragen voor de ministers

Sinds 2019 zijn in het kader van de Europese Green Deal (EGD)¹ uiteenlopende beleidslijnen en maatregelen geïntroduceerd met het oog op klimaatneutraliteit in 2050 en zijn synergieën tussen verschillende sectoren bevorderd. Om iets te doen aan de aanhoudende bedreigingen voor mens, dier en ecosysteem, wordt de EU in de Europese Green Deal opgeroepen om *"onder meer de verontreiniging van lucht, water, bodem en consumentenproducten beter te monitoren, te rapporteren, te voorkomen en te verhelpen"*².

Ambitie, prioriteiten en doelstellingen

De mededeling van de Europese Commissie "Route naar een gezonde planeet voor iedereen - EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul"³ van 12 mei 2021 is de laatste bouwsteen in deze reeks nieuwe strategieën en beleidslijnen. Het document bevat de visie voor een gifvrij milieu in de EU en bundelt alle lopende en geplande inspanningen in één geïntegreerde aanpak, met preventie van verontreiniging op de eerste plaats. Daartoe is een effectievere "hiërarchie van geen verontreiniging meer" vastgesteld waarin rekening wordt gehouden met de in het Verdrag verankerde beginselen, meer in het bijzonder het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuschade bij voorrang bestreden moeten worden aan de bron, en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

¹ COM(2019) 640.

² COM(2021) 400, blz. 1.

³ *idem*.

Aan de bovenkant van de omgekeerde actiepiramide staat preventie, want verontreiniging moet altijd voorkomen worden aan de bron. Pas als dat echt niet mogelijk is, moet de verontreiniging tot een minimum worden beperkt. Daartoe is het essentieel dat alle aandacht uitgaat naar de manier waarop goederen en diensten worden ontworpen, geproduceerd, geleverd, uitgevoerd en/of gebruikt en afgedankt. En als er toch verontreiniging ontstaat, moet deze worden gesaneerd en moet de daarmee gepaard gaande schade worden vergoed.

De ambitie om alle verontreiniging tot nul terug te dringen is een horizontale doelstelling die bijdraagt aan de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de VN en die een aanvulling vormt op de doelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050, in synergie met de schone en circulaire economie en met doelstellingen inzake herstel van de biodiversiteit.

Het belangrijkste doel van het actieplan is de opname van verontreinigingspreventie in alle relevante EU-beleidsmaatregelen te bevorderen, synergie op een doeltreffende en evenredige manier te maximaliseren, en de uitvoering en het in kaart brengen van mogelijke lacunes of afwegingen te versterken. Om daadwerkelijke actie teweeg te brengen, bevat het plan zes doelstellingen voor 2030, variërend van luchtvervuiling en geluidshinder tot chemische bestrijdingsmiddelen, microplastics en afvalproductie.

Deze doelstellingen gaan gepaard met een reeks tussen 2021 en 2024 uit te voeren acties die, samen met negen in de hele tekst voorkomende vlaggenschipinitiatieven, de vele andere EGD-initiatieven en -instrumenten moeten aanvullen en op die manier moeten bijdragen tot het verbeteren van onze gezondheid en ons welzijn, het in stand houden van ecosystemen en het streven naar nul verontreiniging door productie en consumptie. De meeste doelstellingen zijn gekoppeld aan evaluaties en herzieningen van wetgeving ten behoeve van een betere uitvoering en handhaving van rechtsinstrumenten, met name wat geluidshinder en water-, lucht- en bodemkwaliteit betreft.

Het actieplan bevat ter verwezenlijking van de transformatie naar een samenleving zonder verontreiniging een aantal maatregelen voor een striktere uitvoering en handhaving, en om de hele samenleving in beweging te krijgen, wereldwijde veranderingen te bevorderen, de vooruitgang te meten, trends te voorzien en een samenleving zonder verontreiniging gangbaar te maken.

Gezondheid en welzijn verbeteren

De mededeling heeft voornamelijk tot doel de ongelijkheid op het gebied van gezondheid te verkleinen door alle verontreiniging tot nul terug te dringen en stedelijke actie te ondersteunen. Daartoe wordt in de mededeling voorgesteld dat de verschillende sectoren op nationaal, Europees en internationaal niveau worden gestimuleerd om nauwer met elkaar samen te werken. De sociale dimensie van het actieplan is gericht op beleid in de gezondheidszorg, bijvoorbeeld via het kankerbestrijdingsplan, en op de wisselwerking ervan met milieuwetgeving, zoals de lopende en komende herzieningen van de richtlijnen inzake luchtkwaliteit, drinkwater, zwemwater en de behandeling van stedelijk afvalwater, en de strategie voor chemische stoffen. Ruimtelijke ordening speelt een centrale rol bij het verminderen van ongelijkheden, reden waarom de ontwikkelingen in het kader van de strategie voor duurzame en slimme mobiliteit, het "renovatiegolf"-initiatief, de missies van Horizon Europa en het Nieuwe Europese Bauhaus-initiatief, een betekenisvolle bijdrage kunnen leveren aan de verwezenlijking van de nulverontreinigingsdoelstelling en -streefcijfers, voor zover deze aanzetten tot actie op nationaal, regionaal en lokaal niveau, mede gelet op het inherente doel van deze instrumenten, namelijk bij te dragen tot minder verontreiniging aan de bron.

Leven binnen de grenzen van onze planeet

De milieuvervuiling heeft onze ecosystemen in de loop der jaren enorm onder druk gezet, waardoor de biodiversiteit nu in gevaar komt. Het actieplan bevat heldere, rechtstreeks op het milieu gerichte maatregelen, en onderstreept het belang van de toekomstige juridisch bindende EU-doelstellingen voor natuurherstel in het kader van de EU-biodiversiteitsstrategie en de komende EU-bodemstrategie. Voorts is er een regionale aanpak ter bestrijding van verontreiniging nodig, waar synergieën met bestaande regelgevingskaders ter bescherming van lucht, zoet water, zeeën en oceanen - zoals de richtlijn inzake nationale emissiereductieverbintenissen, de kaderrichtlijn water, de kaderrichtlijn mariene strategie en de "van boer tot bord"-strategie - andermaal een essentiële rol zullen spelen.

Verontreiniging door productie en consumptie tot nul terugdringen

De manier waarop we produceren en consumeren is een van de prioriteiten van de EGD, en het actieplan gaat tevens in op de industriële en economische dimensies van de weg naar nulverontreiniging. Voor nulverontreiniging moet de economie op circulaire en groene leest worden geschoeid, wat onder meer betekent dat keuzes ten behoeve van nulverontreiniging moeten worden gefaciliteerd via bestaande, te verbeteren kaders zoals de milieuvoetafdruk van producten, het actieplan voor de circulaire economie, de richtlijn industriële emissies en het EU-milieukeur, alsmede via toekomstige initiatieven zoals het initiatief betreffende milieucclaims en de herziening van de energiebelastingrichtlijn.

Samen de transformatie naar een samenleving zonder verontreiniging tot stand brengen

Het actieplan kent een driedelige doelstelling, namelijk het verbeteren van de menselijke gezondheid en het welzijn, het erkennen van de noodzaak binnen de grenzen van de planeet te leven, en het tot nul terugdringen van verontreiniging ten gevolge van productie en consumptie, en verwijst daartoe naar een aanzienlijk aantal nieuwe en lopende initiatieven. Ook benadrukt het actieplan het belang van een gecoördineerd plannings- en uitvoeringsproces, ten behoeve van continue vooruitgang richting de beoogde nulverontreiniging, onder gelijktijdige aanpak van verontreiniging aan de bron. Dit biedt het milieu langetermijnavoorden op de meest systemische en duurzame manier, terwijl rekening wordt gehouden met de meest recente wetenschappelijke inzichten en standaarden die uiteindelijk de gezondheid van onze burgers en ecosystemen waarborgen. Tegelijkertijd kan het streven naar nulverontreiniging, maatregelen en kansen in het kader van deze initiatieven naar een hoger plan tillen.

In het actieplan worden ten behoeve van striktere uitvoering en handhaving verschillende acties opgesomd, zoals de ontwikkeling van nieuwe gemeenschappelijke nalevingsmaatregelen, uitgevoerd door nationale autoriteiten in samenwerking met het Europees netwerk van milieu-agentschappen, inspecteurs, auditambtenaren, de politie, openbare aanklagers en rechters; de versterking van de samenwerking tussen milieu- en andere handhavingsinstanties om sector-overschrijdende nalevingsmaatregelen op nationaal en grensoverschrijdend niveau te ontwikkelen; de aanscherping van de richtlijn milieucriminaliteit; de evaluatie en mogelijke herziening van de milieuaansprakelijkheidsrichtlijn; de ontwikkeling van gestandaardiseerde bepalingen inzake naleving op Europees en internationaal niveau; het bevorderen van het gebruik van geavanceerde technologieën; en het versterken van de rol van het maatschappelijk middenveld als bewaker van de naleving.

De Commissie zal in het kader van het 8e Milieuprogramma een geïntegreerd kader voor de monitoring van en vooruitzichten voor een samenleving zonder verontreiniging ontwikkelen, ter analyse van synergieën, ter meting van de vooruitgang, en ter bevordering van geïntegreerde oplossingen en aanbevelingen. Het eerste verslag ter zake is gepland voor 2022 en het tweede voor 2024. Voor dit alles zullen bestaande structuren, zoals de kenniscentra van de EU voor een samenleving zonder verontreiniging, moeten worden geconsolideerd. Het Europees Milieu-agentschap, het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (JRC) en de onlangs opgerichte Europese waarnemingspost voor klimaat en gezondheid vormen de spil voor de vergaring van gegevens voor dit instrument voor monitoring en vooruitzichten.

In een nieuw stakeholdersplatform voor een samenleving zonder verontreiniging, dat in samenwerking met het Comité van de Regio's zal worden opgezet, zullen belanghebbenden en deskundigen uit verschillende beleidsterreinen hun krachten kunnen bundelen om de agenda voor een samenleving zonder verontreiniging op doeltreffende wijze gangbaar te maken, gezamenlijke verantwoordelijkheid te helpen creëren, samenwerking te stimuleren en geïntegreerde oplossingen en maatregelen te bevorderen die de synergieën met de inspanningen voor het koolstofarm maken van de economie en het herstel na COVID-19 maximaliseren.

Op internationaal niveau zal de EU, overeenkomstig het actieplan, middels handelsbeleidsinitiatieven en vrijhandelsovereenkomsten de ambitie om verontreiniging tot nul terug te dringen, bevorderen, en zal zij de uitvoering en handhaving van hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling van die overeenkomsten versterken.

Voorgestelde vragen voor de gedachtewisseling tijdens de zitting van de Raad Milieu op 10 juni 2021:

- Wat is het oordeel van de lidstaten over de aanpak, de reikwijdte en het ambitieniveau van het actieplan om de verontreiniging tot nul terug te brengen?
- Hoe kunnen, gezien de verwevenheid met verschillende strategieën binnen het kader van de Europese Green Deal, de synergie-effecten worden vergroot?
- Wat zijn volgens de lidstaten de belangrijkste uitvoerings- en handhavingsmaatregelen van het actieplan om de verontreiniging tot nul terug te brengen?